

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРУ ПОВНОЛІТНІХ ГРАВЦІВ ПРОФЕСІЙНИХ ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД В УКРАЇНІ**PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF TRANSFER OF ADULT PLAYERS OF PROFESSIONAL FOOTBALL TEAMS IN UKRAINE**

Льченко В.О., студент IV курсу

*Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Фесенко М.О., студент IV курсу

*Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена окремим проблемним питанням, пов'язаним із переходами футболістів до іншого клубу. Зазначене питання розглядається крізь призму розуміння самого поняття трансферного контракту серед українських науковців, який найчастіше описується з погляду цивільного права. Саме тому визначення сутності цього поняття є неможливим без аналізу його характеристики, порядку переходу гравця та врегулювання таких відносин нормами права.

У статті проаналізовані вітчизняні (прийняті УАФ) та міжнародні акти (прийняті ФІФА), на підставі яких визначено порядок переходу гравців між клубами. Нині звичним для спортивного права виступає специфічне регулювання сфери, оскільки у ній присутні загальні нормативно-правові та спеціальні, властиві виключно для цієї сфери акти, що приймаються відповідним органом, наділеним специфічними повноваженнями – ФІФА.

Цільовим завданням статті є аналіз трансферу, неможливий без дослідження такої правової категорії, як «трансферна угода». Її не існує у Цивільному кодексі України та Кодексі законів про працю, це абстрактне поняття для загальноприйнятого праворозуміння, адже передбачається у специфічних актах спортивного права, Регламенті ФІФА щодо статусу та переходу гравців.

За чинного контракту з визначеним футбольним клубом перехід футболіста між клубами ускладнюється процесом переговорів. Він повинен бути здійснений у визначений час, за ініціативою конкретної сторони з додержанням вимог футбольних нормативно-правових актів.

Важливим аспектом у трансфері гравця залишається трансферна компенсація. Зазвичай її розмір встановлюється сторонами (футбольними клубами), а загальні умови щодо її врегулювання встановлені відповідними актами спортивного права. За порушення виплати трансферної компенсації на футбольні клуби накладаються санкції (заборона на трансфери, виключення із футбольних турнірів тощо).

Під час купівлі гравців важливу роль відіграє концепція фінансового «фейр плей», спрямована на підтримку фінансового стану клубів. За порушення правил фінансового «фейр-плей» на футбольний клуб накладаються жорсткі санкції, спрямовані на забезпечення стабільності їхніх активів.

Ключові слова: трансфер, ФІФА, УАФ, трансферна компенсація, УЄФА, трансферний контракт, фінансовий «фейр-плей».

The article analyses some problematic issues related to the transfer of professional football players to another club. This issue is considered through the prism of understanding the concept of transfer contract among Ukrainian scientists, which is often described in terms of civil law. That is why determining the essence of this concept is impossible without analyzing its description, the order of players transition and the regulation of such relations by law.

The article reviews ukrainian (adopted by UAF) and international acts (adopted by FIFA), which determine the order of transfer of players between clubs. Currently, the specific regulation of the sphere is common for sports law, as it contains general and special, specific only to this area, acts which are adopted by the relevant body endowed with specific powers – FIFA.

The aim of the article is to analyse the transfer, which is impossible without determining such a legal category as “transfer agreement”. It does not exist in the Civil Code of Ukraine and the Labor Code and is something abstract for common law, as it is defined in specific acts of sports law, FIFA Regulations on the status and transfer of players.

A valid contract with a certain football club, the transfer of a football player between clubs is complicated by the negotiation process. It must be carried out at a certain time, by the initiative of a party in compliance with the requirements of football regulations.

Transfer compensation is an important aspect of a player's transfer. As a rule, its size is set by the parties (football clubs), and the general conditions are set by the relevant acts of sports law. Sanctions are imposed on football clubs for violating the payment of transfer compensation (ban on transfers, exclusion from football tournaments, etc.).

During buying players, the concept of financial “fair play” plays an important role, which is aimed at maintaining the financial condition of clubs. Violations of the rules of financial “fair play” impose severe sanctions on the football club, aimed at ensuring the stability of their assets.

Key words: transfer, FIFA, UAF, transfer compensation, UEFA, contract transfer, financial fair play.

Постановка проблеми. Трансфер гравців сьогодні виступає певною мірою впорядкованим внутрішнім механізмом у системі спортивного права, починаючи з визначення кола учасників-сторін, можливих видів, порушень і відповідальності за них, а сам перехід футболіста є механізмом заробітку грошових коштів для футбольного клубу, однак особливості правового регулювання у сфері залишаються недослідженими для самих професійних гравців і клубів.

Складність правової регламентації трансферу футболістів зумовлюється її багатоскладовістю та багатоглибинию. Неможливо описати всі випадки, які виникають у зв'язку із реалізацією трансферу на практиці. Окрім цього, правове регулювання вимагає застосування регламентів і статутів нормативно-правового характеру, затверджених керівною організацією ФІФА та її адаптаці-

ями – національними керуючими футбольними органами. Це призводить до труднощів трактування та визначення регульованого обсягу потенційних випадків у відповідних регламентах і статутах, що ускладнює розуміння та правозастосування, оскільки воно здійснюється не тільки юристами-практиками, а й тренерами, менеджерами та членами футбольних клубів загалом.

Стан дослідження. У сучасній науковій спільноті питання правового регулювання трансферу повнолітніх гравців професійних футбольних команд і трансферу загалом залишається малодослідженим. Роботи, які стосуються цієї тематики, можна умовно поділити на ті, що розглядають трансфер у контексті правового регулювання футболу у загальному плані (Роджер Нолл, І.Р. Дзик); ті, які досліджують конкретні вузько спрямовані питання

трансферу (Н: Ян Лоренс, І. Ніколаєв, Г. Гніздовська, Н. Кирисва) або розглядають трансфер у контексті цивільного права (В.О. Бажанова, О.М. Ткалич, Ю.С. Савранська). Саме тому комплексне дослідження правового регулювання трансферу повнолітніх гравців професійних клубів в Україні матиме велике значення для практики.

Наукове завдання полягає у дослідженні вітчизняного й іноземного законодавства щодо трансферу гравців; визначення та дослідження етапів трансферної процедури (запиту на перехід гравця, переговорів, виплати трансферної компенсації); аналізі правових наслідків порушення умов трансферної угоди та розробці пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства.

Виклад матеріалу: Розуміння особливостей сучасного трансферу є неможливим без звернення до історії його формування. Так, найбільший вплив на тенденції сучасного футболу й особливостей трансферу здійснили євроінтеграційні процеси 1990-х рр., що стало підґрунтям зменшеного рівня врегульованості сфери. Роджер Нолл зазначає, що, порівнявши ринок трансферів футболістів у північноамериканській і європейській моделях, можна стверджувати про меншу регульованість європейського ринку, яка надає футбольним клубам Європи більше можливостей для підвищення конкурентоспроможності за рахунок трансферної діяльності, ніж франшизи північноамериканської ліги МЛС [1, с. 541].

Багато науковців по-різному визначають поняття «трансферного контракту». Так, Ю.С. Савранська (Суха) під трансферною угодою розуміє двосторонній договір, за яким одна сторона (колишній футбольний клуб) забезпечує перехід спортсмена до складу нового футбольного клубу, а друга сторона (новий футбольний клуб) виплачує за це грошову суму (компенсаційну виплату), визначену в договорі [2, с. 127, 131].

На думку В.О. Бажанова, трансферний контракт – це домовленість між спортивними клубами (організаціями), відповідно до якої одна сторона (спортивний клуб (організація), з якою спортсмен перебуває у трудових відносинах на момент укладення трансферного контракту), зобов'язується сприяти та забезпечити перехід спортсмена до іншої сторони, а інша сторона зобов'язується сплатити за це встановлену у контракті компенсаційну суму [3, с. 130].

О.М. Ткалич визначає трансферний контракт як домовленість двох сторін (спортивних клубів), відповідно до якої одна сторона зобов'язується забезпечити перехід спортсмена до складу команди іншої сторони, а друга зобов'язується сплатити за це визначену у контракті грошову суму [4, с. 5].

Відповідно до чинного Регламенту Української Прем'єр-Ліги трансфер футболіста – це перехід футболіста з одного клубу до іншого [5, с. 18]. Правове регулювання трансферу здійснюється нормами міжнародного права та вітчизняного законодавства. Варто зазначити, що кожен гравець, котрий виступає під егідою Української асоціації футболу (далі – УАФ), має статус гравця-професіонала або гравця-аматора. Отримання статусу гравця-професіонала відбувається шляхом підписання контракту із професійним клубом. Трансфери футболістів здебільшого відбуваються саме між професійними клубами – юридичними особами зі статусом суб'єкта господарювання, створеними з метою участі у змаганнях із футболу під егідою або санкціонованих УАФ [5, с. 10].

Із погляду правового регулювання сфери, одночасно функціонують два регламенти зі статусу і трансферу футболістів, перший із яких є загальним, приймається керівною організацією у сфері, ФІФА, а другий – її відповідним національним керуючим футбольним органом (Української асоціації з футболу). Відповідно до ст. 3 Статуту УАФ буде відносини з ФІФА й УЄФА на підставі взаємної поваги, повного визнання їх компетенції та юрисдик-

ції. Це положення свідчить про повне підпорядкування національних федерацій ФІФА. Крім того, зазначене стосується дотримання та визнання статутів, регламентних документів рішень ФІФА й УЄФА [6, с. 11].

Не можна не погодитися з думкою щодо поставленої проблеми юриста-практика спортивного права І. Ніколаєва, котрий зазначає, що, розглядаючи правову природу трансферної угоди, варто зауважити, що такий вигляд договору не згадується ні у Цивільному кодексі України, ні у Кодексі законів про працю. Нині трансферні угоди між клубами регулюються лише всередині їхніх спортивних регламентів, таких як Регламент ФІФА щодо статусу та переходів гравців, Регламент Федерації футболу України щодо статусу та трансферу футболістів. Також автор звертається до прикладу законодавства Греції, де професійні спортсмени укладають договір про надання послуг за винагороду. У законі чітко описано зміст трудового договору спортсмена, термін дії, а також трансферний механізм, однак варто зауважити, що закон дійсний лише у сфері футболу, волейболу та баскетболу, що не дає розуміння про те, яким чином регулюються відносини в інших видах спорту [7, с. 2].

Нині в УАФ є чинним регламент Української асоціації футболу зі статусу та трансферу футболістів, прийнятий у 2021 р. Виходячи з вищезгаданого документа, гравець-професіонал має право на трансфер у разі:

- закінчення строку дії контракту;
- офіційного оформлення угоди між клубом і футболістом про дострокове розірвання контракту;
- дострокового розірвання контракту у разі порушення клубом законодавства України про працю, а також невиконання контрактних зобов'язань клубом або футболістом;
- якщо строк дії контракту із футболістом не закінчився, трансфер можливий у разі згоди всіх зацікавлених сторін (футболіста, колишнього та нового клубів) [8, с. 15].

На перший погляд, перші три зазначені процедури є зрозумілими, однак на практиці поставало питання щодо укладання нового контракту після закінчення строку дії минулого. До 1995 р. існувала трансферна система, за якою передбачався строк у 1,5 роки, коли минулий клуб мав право виплати за купівлю гравця. Що ж до трансферних сум, які виплачуються у разі переходу гравця під час дії контракту, то це вважається правомірним, однак Європейським судом було ухвалене рішення, за яким зазначені виплати визнавалися незаконними. І.Р. Дзик зазначає, що відтоді у світовому спорті, не лише у футболі, закріпилося правило: спортсмен чи тренер має права переходу з однієї спортивної організації в іншу, у тому числі іноземну, лише після закінчення терміну договору. Якщо перехід відбувається до закінчення терміну контракту, то повинні бути дотримані інтереси трьох сторін: колишнього клубу, гравця та нового клубу [9, с. 126].

Перейдемо до розгляду переходу футболіста між клубами за чинного контракту. Так, у разі трансферу футболіста з одного клубу до іншого повинна відбутися спеціальна процедура відповідно до Регламенту про статус і трансфери футболістів. Клуб, що має намір укласти контракт із футболістом-професіоналом, який має чинний контракт, або з футболістом-аматором, котрий має чинний договір на спортивну підготовку з іншим клубом, повинен зробити відповідний письмовий запит до цього клубу перед початком переговорів із зазначеним футболістом (якщо клуб, зацікавлений у трансфері футболіста й укладенні з ним контракту, протягом 15 днів після запиту не отримав офіційної відповіді від клубу, з яким футболіст має чинний контракт, це розцінюється як відмова) [8, с. 41]. Таким чином, маємо певну неврегульованість процесу переходу гравця у національному Регламенті (процесу переговорів, порядку надання згоди футболістом на перехід до іншого клубу, перемовин між клубами щодо

компенсації ціни за такого футболіста, строку перемовин). Міжнародний документ ФІФА (Regulations on the Status and Transfers of Players) також не конкретизує зазначену вище проблему [10]. Із цього слід зробити висновок, що сама стадія переговорів між футболістом і клубом, котрий хоче його придбати, регулюється нормами УАФ та ФІФА лише у загальному плані, а отже, є проявом можливості самостійного врегулювання, обрання будь-якої можливої моделі поведінки, не забороненої нормами УАФ, ФІФА та законодавством країни.

За згоди з усіма трьома сторонами між клубами укладається трансферний контракт, що підписується керівниками та завіряється печатками клубів. Клуб зобов'язаний за кожного трансферу футболіста письмово повідомляти про це відповідну футбольну Лігу й УАФ [8, с. 41]. У контексті міжнародного приватного права постає питання про міжнародні переходи гравців. «Клуб, який бере участь у змаганнях під егідою УАФ, у разі укладання контракту з футболістом-професіоналом, котрий виступав за клуб іншої асоціації, повинен оформити й отримати міжнародний трансферний сертифікат (далі – МТС) через систему transfer matching system (ТМС) ФІФА згідно з Регламентом ФІФА зі статусу і трансферів гравців» [8, с. 40]. Таким чином, одна сторона трансферу – власник трансферу передає іншій стороні – набувачеві певні права: власник трансферу передає право на реєстрацію футболіста, а набувач повинен компенсувати таке право визначеною сторонами сумою.

Важливою є процедура реєстрації нового гравця, якому МТС видається безкоштовно без будь-яких умов або тимчасових обмежень. Клуб може зареєструвати футболіста-професіонала у БД УАФ до моменту отримання останнім МТС, окрім випадків, коли на клуб накладено дисциплінарні санкції щодо реєстрації будь-яких нових футболістів [8, с. 40]. На цьому процес переходу гравця з одного до іншого вважається закінченим. Направлення від одного клубу до іншого всіх необхідних документів для трансферу є не просто формальною процедурою. У 2015 р. було зірвано трансфер Давіда Де Хеа з ФК «Манчестер Юнайтед» до ФК «Реал Мадрид». Причиною зриву стало таке: англійський клуб почав вести переговори з «Реалом» вранці 31 серпня. Як повідомляється на офіційному сайті іспанського клубу, «Реал» переслав документи «МЮ» об 13:39 за іспанським часом. Після тривалих узгоджень «Реал» отримав повний пакет угод об 00:02, спробував отримати доступ до TMS, але система вже була заблокована. У «Королівському клубі» стверджують, що англійська сторона відправила документи для реєстрації де Хеа у чемпіонаті Іспанії за хвилину до закриття трансферного вікна та звинуватила манкуніанців у зриві переходу.

Важливим елементом у здійсненні трансферу є порядок сплати трансферних компенсацій. Трансферні компенсації складаються з ціни трансферу, яка встановлюється за домовленістю сторін контракту, обов'язкових компенсаційних платежів спортивним організаціям, якщо спортсмен не досяг 23 років, і обов'язкових солідарних платежів (5% від трансферної ціни за кожного переходу спортсмена на користь спортивних організацій, у яких перебував спортсмен до досягнення 23 років) [11, с. 2]. Якщо платний перехід професіонала здійснюється до закінчення терміну дії його контракту, будь-який клуб, котрий брав участь у його навчанні та підготовці, повинен отримати пропорційну частину компенсації як його колишній клуб. Виплати за механізмом солідарності відповідним клубам згідно з вищенаведеними положеннями здійснюються протягом 30 (тридцяти) днів із моменту реєстрації футболіста або, у разі відстрочених платежів, через 30 (тридцять) днів після дати здійснення такого платежу. Після цього новий клуб повинен надати УАФ документи, що підтверджують сплату відповідної компенсації за підготовку футболіста протягом 90 (дев'яноста) днів із моменту реєстрації футболіста [5, с. 64]. Порушення зазначених положень має

наслідком можливого застосування дисциплінарних санкцій до клубу.

Розглянемо особливості визначення ціни на прикладі підписання контракту «Динамо Київ» із Вітінью. Так, за контракт було сплачено 6 млн євро. Вартість контракту складається із трансферної ціни та/або компенсаційних платежів попередній спортивній організації, у якій перебував спортсмен (у разі з Вітінью – сплата ФК «Фламенго»), і солідарні платежі всім спортивним організаціям, у яких перебував спортсмен до 23 років, крім попередньої.

У разі несплати будь-якого виду трансферних компенсацій на клуб можуть бути накладені штрафні санкції. Яскравим прикладом є виграна справа ФК «Динамо Київ» проти ФК «Олімпія» з Парагваю щодо невиконаної суми трансферу у 5 млн євро за Дерліса Гонсалеса у спортивному арбітражному суді у місті Лозанна у Швейцарії. Парагвайський клуб повинен протягом 45 днів виплатити 5 млн доларів і 10% суми у вигляді штрафу. Якщо «Олімпія» не розрахується у зазначений термін, клубу загрожує заборона на трансферну діяльність і очковий штраф у чемпіонаті. Іншим прикладом є накладання трансферного бану на клуб Української Прем'єр-Ліги ФК «Минай». Причиною трансферного бану стала невиконана платежу солідарності за 21-річного хорватського захисника Міслера Матича. Бан був накладений до погашення всіх боргів українським клубом. Один із найбагатших футбольних клубів у світі ФК «Челсі» також отримав трансферний бан на два трансферні вікна (відповідає одному календарному року). Така подія сталася через такі порушення: «численні випадки порушень регламенту під час переходів футболістів молодших за 18 років (всього 29 випадків)».

Згадуючи вище про трансфер Давіда Де Хеа із ФК «Манчестер Юнайтед» до ФК «Реал Мадрид», ми використали категорію «трансферне вікно», яке в офіційних документах ще має назву «заявковий період». Ці періоди можуть відрізнятися у різних асоціаціях, регулюватися на місцях і бути створеними для визначення проміжків часу, коли футболіст може вступити до клубу певної асоціації. Так, заявковий період в Україні та Білорусі відрізняється у зв'язку з відмінною побудовою сезону протягом року. В Україні перший заявковий період починається після завершення сезону та зазвичай закінчується до початку нового сезону. Тривалість цього періоду не може перевищувати 12 тижнів, а кількість протягом календарного року не перевищує двох. Другий заявковий період встановлюється у середині сезону і не перевищує чотири тижні. УАФ повідомляє ФІФА про заявкові періоди не пізніше 12 місяців до їхнього початку.

У контексті трансферів гравців важливу роль відіграє «фінансовий фейр-плей». Як зазначають Г. Гніздовська та Н. Кириєва у своїй статті «Фінансовий фейр-плей: досвід Манчестер Сіті»: «У вересні 2009 р. УЄФА затвердило концепцію фінансового фейр-плей (фінансової чесної гри) у футболі, а у червні 2010 р. прийняло першу редакцію правил. Така необхідність з'явилася тому, що фінансовий стан близько половини європейських футбольних клубів, навіть топових, був далекий від ідеалу, адже клуби витрачали у рази більше грошей, ніж заробляли. Деякі клуби дедалі більше погрузали у кредити, інші – мали багатих власників (як французький «ПСЖ» або англійський «Манчестер Сіті»). Але і для останніх все було не так райдужно, як здавалося би: без власника клуб не зміг би далі функціонувати, адже ресурсів для компенсації витрат на заробітні плати гравцям (іноді далекі від адекватних), тренерам, медичне обслуговування, здійснення трансферів тощо просто не було б» [12]. Таким чином, концепція фінансового фейр-плею була покликана збалансувати фінансові становища клубів, знизити надмірний вплив заможних власників клубів на футбол. Сама суть концепції покляла обов'язок на футбольні клуби утримувати баланс отриманих доходів із витратами (у разі покупки футболіста за

50 млн у.о. футбольний клуб повинен відновити їх за рахунок продажу клубної продукції, спонсорських надходжень або будь-яких інших законних і належним чином задокументованих дій клубу). У цьому контексті важливо зазначити, що трансферний баланс клубів Української Прем'єр Ліги є від'ємним (мінус 47 млн 690 тис. євро) [13], а отже, питання дотримання фінансового постає доволі гостро. Покарання за недотримання цього принципу є доволі жорстким, наприклад, у 2020 р. Вулверхемптон отримав штраф 600 тис. євро та санкції щодо заявки футболістів [14]. Також у 2020 р. відомий турецький футбольний клуб «Трабзонспор» виключили з єврокубків [15].

Висновок. Отже, було визначено історичний аспект формування тенденцій сучасного механізму трансферу, досліджено сутність поняття трансферного контракту у національному законодавстві, охарактеризовано «подвійне» правове регулювання у сфері, описано порядок трансферу та реєстрації нових футболістів, досліджено порядок сплати трансферних компенсацій, пояснено особливості фінансового фейр-плею. Звичним для спортивної сфери є факт неврегульованості певних аспектів. Моделлю поведінки у такому разі виступають будь-які законні дії, не заборонені УАФ, УЄФА, ФІФА та законодавством країни клубу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Noll R. The organization of sports leagues. *Oxford Review of Economic Policy*. 2003. Vol. 19. № 4. P. 530–551.
2. Савранська (Сука) Ю.С. До питання про правове регулювання трансферних контрактів (контрактів про переходи спортсменів) в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 66. С. 126–133.
3. Бажанов В.О. Поняття та особливості трансферних контрактів у цивільному праві України. *Європейські перспективи*. 2014. № 7. С. 128–131.
4. Ткалич М.О. Спортивні клуби як учасники цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2010. 20 с.
5. Регламент Всеукраїнських змагань з футболу серед команд клубів Української Прем'єр-Ліги сезону 2021/22 від 3 червня 2021 р. : затверджено / Загальні збори Учасників Української Прем'єр-Ліги. URL: <https://uaf.ua/files/Регламент%20УПЛ%202021-2022.pdf> (дата звернення 07.11.2021).
6. Статут Громадської спілки «Українська асоціація футболу» від 16 червня 2017 р. : затверджено / Установчі збори Громадської спілки «Федерація футболу України». URL: <https://uaf.ua/files/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%D0%A3%D0%90%D0%A4%202020.pdf> (дата звернення 07.11.2021).
7. Николаев И. Трансферные соглашения: регулирование в сфере спортивного права. *Юрист и Закон. Аналитическое издание*. 2016. № 26. 3 с.
8. Регламент Української асоціації футболу зі статусу і трансферу футболістів в редакції від 09 серпня 2021 р. : затверджено / Виконавчий комітет УАФ. URL: <https://uaf.ua/files/2021%20УАФ%20Регламент%20зі%20статусу%20і%20трансферу%20футболістів.pdf> (дата звернення 07.11.2021).
9. Дзик И.П. Правовое регулирование трансферных отношений в спорте. *Юридические науки*. 2018. Вип. 6. С. 125–129. https://www.barsu.by/vestnik/Download/hist_6_2018_125.pdf (дата звернення 07.11.2021).
10. Regulations on the Status and Transfer of Players, January 2021 Edition : approved / FIFA. URL: <https://digitalhub.fifa.com/m/e7ab0381ba30235/original/g1ohngu7qdbxyo7kc38e-pdf.pdf> (дата звернення 07.11.2021).
11. Lawrence, I. The Legal Context of a Player Transfer in Professional Football: A Case Study of David Beckham. *Entertainment and Sports Law Journal*. 2013. Vol.11. № 6. P. 8.
12. Фінансовий фейр-плей: досвід Манчестер Сіті. *XCA-opa*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/finansovyy-fejr-plej-dosvid-manchester-siti/> (дата звернення 07.11.2021).
13. Прем'єр-ліга. *Трансфермаркет*. URL: <https://www.transfermarkt.ru/Премьер-лига/gastarbeiter/wettbewerb/UKR1> (дата звернення 07.11.2021).
14. УЄФА наказав Вулверхемптон за порушення фінансового фейр-плея. *Футбол.юа*. URL: <https://football.ua/england/428554-uefa-nakazal-vulverkhehpton-za-narushenie-finansovogo-fejrr-plejj.html> (дата звернення 07.11.2021).
15. Відомий український клуб виключений з єврокубків: що сталося. *Апостроф*. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/sport/2020-06-04/izvestnyiy-evropeyskiy-klub-isklyuchen-iz-evrokubkov-hto-proizoshlo/199317> (дата звернення 07.11.2021).